

VALMIUSSUUNNITELMA

LAUKAAN KUNTA

Kunnanhallitus 17.6.2018 § XX

Sisällys

SUUNNITELMAN KUVAUS, PÄÄMÄÄRÄ SEKÄ VARAUTUMISEN TAVOITE	3
PERUSTEET	3
YLEISJOHTO JA HALLINTO	4
Kunnan sijainti sekä perustiedot.....	4
Varautuminen erilaisiin häiriö- ja kriisitilanteisiin sekä poikkeusoloihin	5
Häiriötilanne.....	5
Poikkeusolot.....	6
LAUKAAN KUNNAN PAINOPISTEET VARAUTUMISESSA.....	7
HÄIRIÖTILANTEIDEN ORGANISAATIOT JA TIEDONKULKU	8
Toimintaorganisaatiot.....	8
Hälyttäminen ja informointi.....	8
Tilannekuva	9
Dokumentointi	9
VIESTINTÄ.....	10
Viestinnän organisointi häiriötilanteissa	10
Viestinnän vastuutahot.....	11
Kuntaviestinnän tehtävät.....	11
Viestinnän kohdetyhmät, keinot ja kanavat	12
TOIMIALAKOHTAISET YLEISTARKENNUKSET	13
Pelastuslaitos	13
Rakenteellinen suojele.....	14
Sosiaalipalvelut	14
Terveyspalvelut	14
Ympäristöterveydenhuollon järjestelyt poikkeusoloissa.....	15
SUUNNITELMAN PÄIVITYS JA TOIMINTAVALMIUDEN YLLÄPITO.....	15
LIITTEET	16

SUUNNITELMAN KUVAUS, PÄÄMÄÄRÄ SEKÄ VARAUTUMISEN TAVOITE

Tässä suunnitelmassa selvitetään toimenpiteet, joihin Laukaan kunta ryhtyy häiriötilanteessa taatakseen asukkailleen tyydyttävän turvallisuus ja –huoltotason sekä turvatakseen kunnallishallinnon jatkuvuuden ja kunnan tehtävien hoidon.

Valmiussuunnitelma koostuu yleisestä osasta sekä liitteinä olevista toimialakohtaisista tarkemmista suunnitelmista. Liitteinä on myös eri toimintoja koskevia tarkempia suunnitelmia.

Päämääränä on:

- valmistella kunnan yleisjohdon ja hallinnon organisaatiot siten, että kunnan normaalit hallinto- tehtävät pystytään hoitamaan myös muuttuneissa olosuhteissa.
- valmistella pelastuspalvelu mahdollisesti tapahtuvien suuronnettomuuksien ja katastrofien varalta.
- valmistautua suojaamaan väestö.
- valmistautua turvaamaan väestön toimeentulo ja elinmahdollisuudet poikkeuksellisissa oloissa.
- valmistautua majoittamaan ja huoltamaan vaille asuntoa ja huoltoa jääneet kuntalaiset, tai avustamaan heitä evakuoinnissa sekä huoltamaan kunnan alueelle evakuoitu muu väestö.
- valmistella valtiovallan erikseen määräämät maanpuolustuksen eri aloille liittyvät poikkeusolojen organisaatiot ja niiden toiminta.
- järjestää tarvittava koulutus- ja tiedotustoiminta.
- valmistella yhteistoiminta sekä vapaaehtoisten että eri viranomaisten kanssa.
- valmistella myös tilanteen jälkeinen toipumisvaihe.

Tavoite

Varautumisen ja valmiussuunnittelun yhtenä keskeisenä tavoitteena on varmistaa mahdollisimman hyvät edellytykset häiriötilanteen hallinnalle ja siihen liittyvään johtamiseen, eli nk. kriisijohtamiseen. Häiriötilanteen hallinnan yhtenä perusajatuksena on, että siihen liittyvät toimenpiteet käynnistetään ajoissa, ennakoiden tilanteen mahdollista kehittymistä tai osoittautumista alkutietoja vakavammaksi ja riittävien voimavarojen varaamista heti tilanteen alusta alkaen sekä tarvittaessa johtamisvalmiutta suunnitelmallisesti tehostaen. Tavoitteena on, että häiriötilanteisiin tai merkkeihin tällaisen kehityksestä reagoidaan jo alusta pitäen mieluummin etupainotteisesti ja riittävän voimakkaasti. Tarvittaessa käynnistettyjä toimenpiteitä voidaan purkaa, mikäli häiriötilanne osoittautuu alkutietoja lievemmäksi tai se on muutoin saatu hallintaan.

PERUSTEET

Lakisääteiset

Kohdassa 1 mainittujen toimenpiteiden toteuttamiseksi menetellään mm. seuraavien lakien, asetusten ja säännösten nojalla:

- kuntalaki
- valmiuslaki
- puolustustilalaki
- pelastuslaki
- pelastusasetus (valtioneuvoston asetus pelastustoimesta)
- poliisilaki

- sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntö

Lait kokonaisuudessaan tarkasteltavissa internetissä osoitteessa <https://www.finlex.fi/fi/>

Ohjeet ja määräykset

Kunnalle ja sen eri hallintokunnille on annettu ohjeita ja määräyksiä mm. seuraavien valtionhallinnon toimielinten päätöksillä:

- valtioneuvosto
- sisäasiainministeriö
- sosiaali- ja terveysministeriö
- ympäristöministeriö
- kaupp- ja teollisuusministeriö
- aluehallintovirasto sekä ELY-keskus
- sotilaslääni

Lisäksi kunnalla on hallintosääntö.

YLEISJOHTO JA HALLINTO

Kunnallishallinto

Valmiuslain mukaan valtioneuvosto voi määrätä, että kunnanhallituksen on asetettava avukseen valmiustoimikunta, jonka tehtävänä on sovittaa yhteen kunnan ja valtion viranomaisten sekä talouselämän ja kansalaisjärjestöjen toimintaa.

Kunnallishallinnon on voitava toimia kaikissa olosuhteissa. Periaatteena on, että sen hallintoa ja toimintaa sopeutetaan tarpeen mukaan eri tilanteiden vaatimusten mukaisesti ja että ne toimivat olemassa olevalla tavalla. Kunnallishallinnon tulee toimia tehokkaasti myös poikkeusoloissa, jolloin tilanteiden nopea ja yllätyksellinen muuttuminen on tavanomaista.

Vaikeimmissa kriiseissä on varauduttava kuntalain muutoksiin, jotka merkitsevät tavanomaisen hallintotavan keventymistä. Kunnan henkilöstöstä saattaa huomattava osa olla muissa tehtävissä ja tästä syystä merkittävä osa palvelutuotannosta on pysäytetty. Toisaalta kunta joutuu varautumaan luomaan uusia palveluja. Henkilöstön kannalta varaudutaan toiminta turvaamaan jäljellä olevalla työvoimalla. Se merkitsee osalle henkilöstöstä siirtymistä uusiin tehtäviin.

Kunnan talous on pidettävä tasapainossa vastuullisen taloudenhoidon avulla. Normaalisissa toiminnassa kunnan taloudella tulee olla puskuria heikompien aikojen varalta. Poikkeusoloissa taloudenhoito keskittyy vain kaikkein tarpeellisimpien toimintojen hoitamiseen.

Kunnan sijainti sekä perustiedot

Noin 19000 asukkaan Laukaan kunta sijaitsee Keski-Suomen maakunnassa Jyvässeudulla rajoittuen Jyväskylän ja Äänekosken kaupunkeihin, sekä Hankasalmen, Konneveden, Toivakan ja Uuraisten kuntiin. Kunnan kokonaispinta-ala on 825 m², josta maapinta-alan osuus on 652 m² ja vesipinta-alan 173 m².

Korkokovaltaan Laukaan kunta on pääosin mäkimaata ja matalaa vuorimaata, jota vesistöt halkovat muodostaen kunnan pinta-alasta 21 %. Huomattavampia vesiä ovat Saraavesi, Leppävesi, Kynsivesi ja

virtaavat Rautalammin ja Viitasaaren vesireitit. Kunnan maapohja on pääasiallisesti hiesusavialuetta osittain moreenisora-aluetta. Varsinaisia soita ja kallioita on vähän.

Liikenneväylinä valtatiet 75 (4), 9 ja 13 sekä rautatiet Pieksämäelle ja Haapajärvelle kulkevat Laukaan läpi. Jyväskylän lentoasema sijaitsee kunnan rajan välittömässä läheisyydessä. Keiteleen kanava kulkee kunnan läpi 35 km:n matkalla.

Varautuminen erilaisiin häiriö- ja kriisitilanteisiin sekä poikkeusoloihin

Varautumisen periaatteet

Normaalioloissa suoritettaviin väestönsuojeluvalmisteluihin kuuluu häiriötilanteita ja poikkeusoloja koskeva suunnittelu- ja koulutus, suojarakenteiden rakentaminen, johtamis-, valvonta- ja hälytysjärjestelmien, tietoliikenneyhteyksien ylläpito, varautuminen evakointeihin, pelastustoimintaan, ensiapuun, väestöhuoltoon, raivaus- ja puhdistustoimintaan ja tilanteen jälkeiseen palautumiseen.

Normaaliolojen häiriötilanteiden ja kriisitilanteiden varalta tehtävää ennakkovalmistelua kutsutaan varautumiseksi. Varautuminen käsittää valmiussuunnittelun sekä siihen perustuvat etukäteisjärjestelyt kuten esimerkiksi materiaalihankinnat, henkilöstön varaamisen ja kouluttamisen sekä muun toimintavalmiuden ylläpitämisen.

Varautumisen tavoitteena on pyrkiä ehkäisemään ennalta häiriö- ja kriisitilanteiden syntyminen sekä luoda edellytykset hallita näitä tilanteita ja niiden seurauksia.

Varautuminen normaaliaikaisiin häiriötiloihin perustuu viranomaisten tehtäviä koskeviin säädöksiin, joiden mukaan tehtävät on hoidettava kaikissa oloissa.

Valmiuslain nojalla valtion hallintoviranomaisilla, valtion liikelaitoksilla ja muilla valtion viranomaisilla sekä kuntien viranomaisilla on erityinen velvollisuus varautua poikkeusoloihin varmistaakseen tehtäviensä mahdollisimman häiriöttömän hoitamisen näissä tilanteissa.

Kunnassa varautumisen ohjaus ja johto kuuluvat kunnanhallitukselle ja kunnanjohtajalle.

Häiriötilanne

On uhka tai tapahtuma, joka vaarantaa yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja tai strategisia tehtäviä ja jonka hallinta edellyttää viranomaisten ja muiden toimijoiden tavanomaista laajempaa tai tiiviimpää yhteistoimintaa ja viestintää. Häiriötilanne on lyhyt kestoisempi tapahtuma kuin poikkeusolo.

Varautumissuunnittelussa käytettävät esimerkkitalanteet

Potentiaalisia häiriötilanteen aiheuttajia ovat (Yhteiskunnan turvallisuusstrategian YTS2010 mukaan)

- voimahuollon vakavat häiriöt
- tietoliikenteen ja tietojärjestelmien vakavat häiriöt - kyberuhkat
- kuljetuslogistiikan vakavat häiriöt
- yhdyskuntatekniikan vakavat häiriöt
- elintarvikehuollon vakavat häiriöt
- rahoitus- ja maksujärjestelmän vakavat häiriöt
- julkisen talouden rahoituksen saatavuuden häiriintyminen
- väestön terveyden ja hyvinvoinnin vakavat häiriöt
- suuronnettomuudet, luonnon ääri-ilmiöt ja ympäristöuhkat

- terrorismi ja muu yhteiskuntajärjestystä vaarantava rikollisuus
- rajaturvallisuuden vakavat häiriöt
- poliittinen, taloudellinen ja sotilaallinen painostus
- sotilaallisen voiman käyttö

Näistä koituvia tarkempia esimerkkejä (YTS2010):

- Sähköenergian saannin, siirron tai jakelun häiriintyminen
- Tietoliikenteen ja tietojärjestelmien käytettävyyden häiriintyminen
- Tieto- ja viestintäteknologisen (ICT) infrastruktuurin vaurioituminen
- Valtakunnallisen radio- ja televisiotoiminnan häiriintyminen
- Kuljetusten häiriintyminen
- Tuontipolttoaineiden saatavuuden häiriintyminen
- Polttoainejakelun häiriö
- Päivittäistavara huollon häiriö
- Vesihuollon (ml jätevesihuolto) häiriintyminen
- Jätehuollon häiriintyminen
- Kaukolämmön toimitushäiriö
- Maksujen välityksen lamautuminen
- Käteisen rahan saatavuuden häiriintyminen
- Valtion ja kuntien luottokelpoisuuden romahtaminen
- Vakuutusyhtiön vakavaraisuuden tai jälleenvakuutusuojan pettäminen
- Pandemia tai muu laaja-alainen tartuntatautilanne
- Vakava eläin- ja kasvitautiepidemia
- Eliöiden joukkokuolema
- Alkutuotannon toimintaedellytysten heikkeneminen
- Maa- tai vesialueen laaja-alainen saastuminen
- Myrsky tai tulva- ja pato-onnettomuus
- Vaarallisiin aineisiin (CBRNE-uhka) liittyvä onnettomuus
- Maa-, meri- tai ilmaliikenneonnettomuus
- Suomalaisiin kohdistunut onnettomuus tai teko ulkomailla
- Terrori-isku tai sen selkeä uhka
- Väestön turvallisuutta laajasti vaarantava rikollinen teko
- Yhteiskunnan toimintoja laajasti vaarantava rikollinen teko
- Rajaturvallisuuden vaarantuminen
- Laajamittainen maahantulo
- Valtion toimintakykyä haittaava vaikuttaminen
- Ulkomaankaupan häiriintyminen
- Joukkotuhoaseilla uhkaaminen
- Informaatio-operaatio
- Provokatiivinen alueloukkaus
- Aseellinen välikohtaus
- Yllätykseen pyrkivä sotilaallisen voiman käyttö
- Laajamittainen sotilaallisen voiman käyttö

Poikkeusolot

Poikkeusoloja valmiuslain nojalla ovat muun muassa:

- Suomeen kohdistuva aseellinen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettava hyökkäys ja sen välitön jälkitila;
- Suomeen kohdistuva huomattava aseellisen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavan hyökkäyksen uhka, jonka vaikutusten torjuminen vaatii tämän lain mukaisten toimivaltuuksien välitöntä käyttöön ottamista;
- Väestön toimeentuloon tai maan talouselämän perusteisiin kohdistuva erityisen vakava tapahtuma tai uhka, jonka seurauksena yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti vaarantuvat;
- Erityisen vakava suuronnettomuus ja sen välitön jälkitila; sekä
- Vaikutuksiltaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta vastaava hyvin laajalle levinnyt vaarallinen tartuntatauti.

Tilanteiden syntymiseen voivat vaikuttaa joko sotilaalliset tai siviililuonteiset tapahtumat.

Poikkeusoloille on tyypillistä se, että tilanteiden aiheuttamien vaikutusten hallitseminen normaalein toimenpitein ei ole mahdollista. Tarkoituksena tulee olla väestön elinmahdollisuuksien ja maan talouselämän turvaaminen, oikeusjärjestyksen ja kansalaisten perusoikeuksien ylläpitäminen sekä valtakunnan alueellisen koskemattomuuden ja itsenäisyyden turvaaminen.

Suuronnettomuus ja taloudellinen kriisi voivat syntyä jo normaalina rauhan aikana ja sen lisäksi muissa tilannevaihtoehdoissa.

LAUKAAN KUNNAN PAINOPISTEET VARAUTUMISESSA

Kunnan alueelle kohdistuvia uhkia on potentiaalisesti monia, mutta niiden todennäköisyys vaihtelee. Kunnan on suunnittelussaan tunnistaa potentiaalisimmat asukkaitaan ja alueettaan koskevat uhat ja varautumisessa panostaa niihin. Keski-Suomen alueellisessa riskiarviossa on tuotu esiin seuraavat uhat:

- Nopeahkosti syntyvä laaja tulva asutuskeskuksessa tai sen läheisyydessä
- Vakava kemikaali- tai räjähdysonnettomuus vaarallisia aineita käsittelevässä teollisuuslaitoksessa
- Vakava vesiliikenteen onnettomuus
- Vakava lentoliikenteen onnettomuus
- Vakava raideliikenteen onnettomuus
- Vakava maantieliikenteen onnettomuus
- Useampi yhtäaikainen laaja metsäpalo
- Suuri, laajasti yhteiskuntaan vaikuttava rakennuspalo kriittisen infrastruktuurin kohteessa
- Laaja tai pitkäkestoinen vedenjakeluhäiriö yhdistettynä kuivuuteen
- Laajalle alueelle ulottuva talvimyrsky, johon liittyy pitkä pakkasjakso
- Ukkosmyrsky (rajuilma)
- Vakava henkiläjoukkoon kohdennettu väkivallanteko
- Isojen väkijoukkojen väkivaltainen liikehdintä

Samojen uhkien mahdollisuus on tunnistettavissa Laukaan kunnan alueella. Potentiaalisimmat kunnan aluetta ja sen asukkaita kohtaavat uhat ovat:

1. **Vakava kemikaali- tai räjähdysonnettomuus vaarallisia aineita käsittelevässä teollisuuslaitoksessa**
2. **Useampi yhtäaikainen laaja metsäpalo**

3. Laaja tai pitkäkestoinen vedenjakeluhäiriö yhdistettynä kuivuuteen
4. Laajalle alueelle ulottuva talvimyrsky, johon liittyy pitkä pakkasjakso

Jotta varautuminen on mahdollisimman tehokasta resurssien käytön osalta, niin edellä mainitut potentiaalisimmat uhat huomioidaan erityisinä painopisteinä varautumisessa.

HÄIRIÖTILANTEIDEN ORGANISAATIOT JA TIEDONKULKU

Toimintaorganisaatiot

Häiriötilanteita ja poikkeusoloja varten suunnitellut kunnan toiminnot perustuvat mahdollisimman laajalti normaaliolojen toimintoihin, henkilöihin, tiloihin ja järjestelmiin. Tarvittaessa kohdistetaan edellä mainittuja resursseja tilanteen vaatimiin tarpeisiin. Häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa kunnan toimintaa johtaa kunnanjohtaja. Hänen apunaan toimii valmiusjohtoryhmä ja kunnan muu johtoryhmä. Poikkeusoloissa tärkein toimielin on kunnanhallitus.

Häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa korostuu yhteistyö muiden viranomaisten ja yhteisöjen kanssa. Kunta tekee aktiivista yhteistyötä eri tahojen kanssa tilanteiden selvittämiseksi.

Hälyttäminen ja informointi

Kunnan johdon hälyttäminen tapahtuu joko pelastusviranomaisen, oman henkilöstön tai kuntalaisten taholta. Kunnan johdosta ensin hälytetään valmiusjohtoryhmä, joka sen jälkeen hälyttää ja informoi avainhenkilöstön. Valmiusjohtoryhmä tekee päätöksen, siitä kutsutaanko tilannekuvaryhmä koolle ja missä vahvuudessa. Hälyttämiskeinona käytetään ensisijaisesti puhelinta, sen jälkeen tekstiviestiä. (Viimesijaisena keinona käytetään sähköpostia tai muuta käytettävissä olevaa keinoa.) Häiriötilanteessa johtoryhmä kokoontuu ensin kunnanvirastolle, tekee ensiarvion tilanteesta ja tekee tarvittaessa päätöksen, siitä perustetaanko johtokeskus. Häiriötilanteessa johtoryhmä osallistuu joko kokonaisuudessaan tai osittain muun viranomaisen perustaman johtokeskuksen toimintaan.

Jos henkilöstö tekee ilmoituksen/hälytyksen, niin ensimmäisenä informoidaan yksikön esimiestä joka hälyttää eteenpäin palvelualueensa esimiestä. Kenen tahansa kunnan johtoryhmään kuuluvan on otettava hälytys vastaan ja laittaa viestiä eteenpäin. Jos tilanne vaatii suoraa pelastusviranomaisen tai poliisin hälyttämistä, se tehdään ensisijaisesti ja sen jälkeen aloitetaan kunnan henkilöstön informointi asiassa edellä kuvatulla tavalla.

Periaatteena on se, että toiminta käynnistetään samoilla periaatteilla tilanteesta ja/tai onnettomuudesta riippumatta, ja aletaan sen jälkeen toimia tilanteen edellyttämällä tavalla.

Kunnan johtoryhmää informoidaan häiriötilanteesta heti, kun on mahdollista. Johtoryhmällä tulee olla sopivat viestintävälineet, joilla heidät saadaan tavoitettua niin virka-, kuin vapaa-ajaltakin. Pitempien lomien (esim. ulkomaanlomien) ajalle on asetettava sopiva sijaisjärjestely, ja sijaisten on tiedettävä paikansa sekä tehtävänsä organisaatiossa.

Pelastuslaitoksen kanssa sovitaan hälytysjärjestelyistä ei-virka-aikana ja mikäli toiminta käynnistetään esim. hätäkeskuksen kautta.

Vapaaehtoisenpelastuspalvelun (Vapepa) hälyttämisen tarvetta harkitaan tilannekohtaisesti pelastuslaitoksen tai poliisin kanssa. Vapepan hälyttäminen tapahtuu pelastuslaitoksen tai poliisin kautta.

Henkilökunnan informointi on tapahduttava niin nopeasti, kuin on mahdollista. Oikea riittävä tieto henkilökunnalla edes auttaa väärän tiedon leviämistä.

Luottamushenkilöitä informoidaan tapahtumista viivytyksettä. Ensisijaisesti tiedotetaan johtavia päättäjiä kuten kunnanhallituksen puheenjohtajaa ja valtuuston puheenjohtajaa. Toissijaisesti tiedotetaan muita päättäjiä. Luottamushenkilöiden tiedottaminen tapahtuu sen jälkeen, kun valmiusjohtoryhmä on saanut tiedon.

Tilannekuva

Tilannekuva on päättäjien ja heitä avustavien henkilöiden ymmärrys tapahtuneista asioista, niihin vaikuttaneista olosuhteista, eri osapuolien tavoitteista ja tapahtumien mahdollisista kehitysvaihtoehdoista, joita tarvitaan päätösten tekemiseksi tietystä asiasta tai asiakokonaisuudesta. Tilannekuvaa voidaan pitää analyysinä sen hetkisestä toimintaympäristöstä. Tätä voidaan seurata eri tavoin. Eräs tapa on muodostaa tilannekuvaryhmä, joka pitää kirjaa tapahtumista ja ottaa vastaan – sekä myös antaa eteenpäin – tietoa sen hetkisestä tilanteesta. Tilannekuvaryhmä ei tee päätöksiä, vaan tämänkaltaisen järjestely vapauttaa päätösten tekijät (käytännössä johtoryhmä) keskittymään tehtäviinsä.

Tilannekuvan muodostaminen ja ylläpito:

- mitä, missä, milloin tapahtunut
- mitä vaikutuksia tapahtuneesta asukkaille, käyttäjille, toiminnanharjoittajille tms.
- arvio tilanteen kestosta, laajuudesta ja terveyshaitasta/-vaarasta
- toiminta jatkossa: mitä toimintaohjeita tarvitaan ja ketkä huolehtivat, mihin
- toimenpiteisiin on ryhdyttävä (vastuujako), mitä päätöksiä/ määräyksiä on annettava
- tilanteen johdosta, toimenpiteiden vaiheet (välittömät, seuraavina päivinä/ viikkoina)
- mitä tarvitaan: välineistö, tiedostot, asiantuntijat...
- milloin ja mitä tiedotetaan, kenelle, kuka tiedottaa, milloin tietoa annetaan seuraavan
- kerran, mistä ja keneltä saa lisätietoja asiasta
- ketkä ovat yhteistyötahot ja –toimijat

Dokumentointi

Häiriö- ja poikkeustilanteen vallitessa dokumentointi on tärkeää. Johtokeskuksessa eri toimenpiteet kirjataan tapahtumalokiin. Jälkihoitoa varten erilaiset poikkeustilanteen johdosta aiheutuneet kustannukset kirjataan kirjanpitoon tai säilytetään muulla luotettavalla tavalla.

VIESTINTÄ

Häiriötilanneviestinnän tavoitteet:

- **Varmistaa ihmisten turvallisuus**

Hengen ja terveyden turvaaminen on ensisijainen tehtävä, jossa viestintä on tärkeässä asemassa. Onnettomuuden ja muun kriisin vahinkojen minimoiminen ja laajenemisen estäminen edellyttävät myös nopeaa viestintää.

- **Turvata organisaatioiden toimintaedellytykset**

Kriisissä pitää turvata kunnan ja muiden organisaatioiden vastuulla oleva toiminta. Kriisiviestinnän tarkoituksena on turvata, että työntekijät pystyvät suoriutumaan työstään mahdollisimman hyvin.

- **Tiedottaa palvelujen järjestelyistä**

Kansalaiset tarvitsevat tietoa palvelujen jatkumisesta ja mahdollisista poikkeusjärjestelyistä. Järjestelyistä tulee päättää ja viestiä nopeasti, ja tietoa pitää toistaa tarpeeksi. Suoraa neuvontapalvelua pitää tehostaa.

- **Varmistaa, että julkisuudessa on totuudenmukainen mielikuva tilanteesta**

Totuudenmukainen mielikuva varmistetaan oma-aloitteisuudella ja avoimuudella. Ensimmäinen viesti määrää yleensä julkisuuden suunnan ja sävyn. Luotettava viestintä ylläpitää luottamusta ja mainetta.

- **Ennakoida mahdolliset kriisit ja valmistautua niihin hyvissä ajoin**

Paras tapa ennakoida ja estää kriisit, on tunnistaa ne hyvissä ajoin. Viestintä välittää ennakoitua tietoa ja hälventää tarpeettomia kriisin aineksia.

Häiriötilanteessa ihmisten tiedonsaannin tarve kasvaa. Tietoa hankitaan eri kanavista ja liikkeellä voi olla monenlaista tietoa. Viestinnän on oltava nopeaa, riittävää ja luotettavaa. Aloitteen ottaminen on tärkeää. Nopeus ei saa ohittaa luotettavuutta, kaiken tiedon on oltava oikein, mieluummin kerrotaan vähän luotettavaa tietoa kuin paljon tarkistamattomia tietoja. Mitä nopeammin ja avoimemmin tiedotetaan, sitä vähemmän väärä tieto ja huhut leviävät.

Häiriötilanneviestinnän (kriisiviestinnän) periaatteet

- nopeus
- avoimuus
- totuudenmukaisuus, luotettavuus (tarkistetaan tiedon paikkansapitävyys)
- riittävä toisto
- eri kanavien käyttö
- suoran neuvontapalvelun lisääminen

Viestinnän organisointi häiriötilanteissa

Viestinnän järjestämisestä paikallisella tasolla huolehtii poikkeusoloissa kunta. Viestittäminen kunnassa perustuu kuntalain sekä kunnanvaltuuston hyväksymän hallintosäännön määräyksiin. Hallintosäännön mukaan viestintää koskevien yleisohjeiden antaminen kuuluu kunnanhallituksen ratkaisovaltaan. Kunnan voimassa olevat ulkoista viestintää häiriötilannetta tai poikkeusoloja koskevat ohjeet ovat valmiuslaista. Julkaisija ja ohjelmatoiminnan harjoittaja ovat velvollisia korvauksetta julkaisemaan tai lähettämään valtioneuvoston, ministeriön, aluehallintoviraston, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen,

kunnanhallituksen, poliisin sekä sotilas- tai pelastusviranomaisen tämän lain soveltamista tai noudattamista koskevat tiedotukset, jotka tämän lain tarkoituksen saavuttamiseksi on saatettava nopeasti koko väestön tai tietyn alueen asukkaiden tietoon.

Ulkoista viestintää koskevien ohjeiden mukaan ylin päätäntävalta ja vastuu viestintäkysymyksistä kuuluu kunnanhallitukselle. Johtamis- ja kehittämisvastuu on konsernihallinnolla, joka toimii myös koordinoijana. Viranhaltijatasolla kuntalaisille suunnatun viestinnän kehittämis- ja toteuttamisvastuu kuuluu hallintojohtajalle. Käytännön tiedottamisen keskeinen periaate on, että hallintokunnat itsenäisesti viestivät oman toimialansa asioista esimiesvetoisesti, poikkeustilanteissa voidaan siirtyä keskitettyyn viestintään.

Keskitetyssä viestinnässä toimintaa tehostetaan tarvittaessa. Johtokeskuksessa toimii tiedotuspäällikkö, kunnan hallintojohtaja. Hänen apuna on tiedotusyksikkö, jonka työvoima koostuu konsernihallinnon henkilöstöstä. Esimerkiksi nimetyt viestittäjät, kunnan neuvonta ja muu henkilökunta avustavat tarvittaessa viestinnässä. Tiedotuspäällikkö ja tiedotusyksikkö ovat suoraan kunnanjohtajan alaisia.

Viestintä on osa tilannejohtamista ja tilannejohtamisen tukemista, viestinnästä on vastuussa aina tilannejohtamisesta vastaava taho. Tehokkaan viestinnän edellytys on normaaliajan viestinnän harjoittelu ja etukäteen testaaminen. Viestinnällä ohjataan ja neuvotaan altistuneita sekä muuta väestöä, sillä voidaan ehkäistä tarpeetonta hätäntymistä ja huolta. Yleisön lisäksi viestintää tarvitsevat ihmisistä huolehtivat tahot, muut viranomaiset, yritykset, elintarvikkeiden alkutuottajat, naapurikunnat ja joukkoviestimet.

Viestinnän vastuutahot

Viestinnän yleinen vastuu kunnassa on kunnanhallituksella, kunnanjohtajalla ja hallintojohtajalla. Häiriö-/kriisitilanneviestinnässä korostuu viranomaisviestintä. Päävastuu tuolloin on tilannetta johtavalla viranomaisella. Kunnan yleinen viestintävastuu on tuolloin toissijainen ja kunnan viestinnän sisältö varmistetaan tilannetta johtavalta viranomaiselta. Yksityiskohtainen viestintä, joka liittyy kunnan omaan toimintaan, hoidetaan ensisijaisesti kunnan johdon taholta. Viestintää voidaan delegoida sille, jolla asiasta on paras tieto, kuitenkin niin, että viestintä tapahtuu hallintokunnan tai yksikön esimiehen taholta. Delegoinnin tekee viime kädessä kunnanjohtaja.

Tietyissä tapauksissa kunnan valvontaviranomaisen viestintävastuu on ensisijainen kunnan yleiseen viestintään nähden. Esimerkiksi ympäristövalvonnan piiriin kuuluvissa asioissa viestintävastuu on ympäristöviranomaisella. Jos jokin viestintää vaativa asia tapahtuu kunnan omassa laitoksessa kuten vesihuoltoyhtiössä, niin laitoksen tulee osallistua viestintään aktiivisesti yhteistyössä ympäristöviranomaisen kanssa.

Kuntakonserniin kuuluvan yksikön viestinnässä kunta avustaa konserniyksikköä.

Kuntaviestinnän tehtävät

Tiedotuspäällikön/tiedotusyksikön tehtävänä häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa on tarvittaessa kyetä tiedottamaan itsenäisesti kunnan toimialaan liittyvistä kysymyksistä. Tämän perusteella kunnan tiedotusyksikön tehtävänä on:

- varmistaa valtioneuvoston kanslian viestintäosaston antamien tietojen välittyminen kunnan alueella
- hankkia kunnanhallituksen tiedotustoiminnassa tarvittavat tiedot ja huolehtia tietojen jakamisesta

- koordinoida, ohjata ja johtaa alueella tapahtuvaa kunnallista tiedotustoimintaa
- huolehtia väestönsuojeluun liittyvästä tiedotustoiminnasta
- avustaa kunnan eri hallintoviranomaisia tiedotustoiminnan hoitamisessa
- seurata kunnan alueella tapahtuvaa tiedotustoimintaa ja vastata siihen tarvittaessa resurssien mukaan
- luoda yhteydet tiedotusvälineisiin, työmarkkinajärjestöihin, puolueisiin sekä tiedotustoiminnan kannalta keskeisiin kansalaisjärjestöihin
- pitää kiinteästi yhteyttä tiedotustoimintaan liittyvissä kysymyksissä asiaan kuuluviin viranomaisiin sekä
- suorittaa muut kunnanjohtajan tai viranomaisen määräämät tehtävät.

Viestinnän kohderyhmät, keinot ja kanavat

Kohderyhmät

Viestinnän kohderyhmiä ovat mm. kunnan alueella oleva väestö, hallinto-organisaatio sekä eri viranomaiset, yhteisöt ja laitokset

Keinot

Sisäinen viestintä

Sisäisellä viestinnällä turvataan tiedonsaanti ja keskinäinen vuorovaikutus kunnan hallinto-organisaation sisällä ja se, että kaikki toimijat ovat tilanteen tasalla. Osa siitä tapahtuu normaalien käskyvaltasuhteiden mukaisesti mutta osa vaatii toimenpiteitä myös viestinnältä.

Ulkoisen viestintä

Ulkoisella viestinnällä annetaan kuntalaisille, yhteisöille ja laitoksille niiden tarvitsemia ohjeita, tuetaan väestön henkistä kestävyys sekä rauhallisuuden säilyttämistä ja kumotaan vahingollisia huhuja.

Ulkoisella viestinnällä informoidaan lisäksi väestöä niistä toimenpiteistä, joita on tehty sen turvallisuuden takaamiseksi. Ulkoiseen viestintään sisältyy myös kunnan ja valtion viranomaisten yhteydenpito sekä yhteistyö naapurikuntien tiedottajien kanssa.

Viestintäkanavat

Sisäisen viestinnän kanavia

- tiedotustilaisuudet
- kirjalliset tiedotteet
- henkilökohtaiset tapaamiset ja kokoukset
- lähetit
- sisäiset radio-, VIRVE-, ja puhelinyhteydet
- johtoryhmälle ja muille avainhenkilöille kohdennetut tekstiviestit (ryhmä)
- ilmoitustaulut
- intranet
- sähköposti

Ulkoisen viestinnän kanavia

- radio, erityisesti paikallisradio (tilanteesta riippuen myös radioamatöörit)
- viranomaistiedotteet
- lehdistö, erityisesti paikallislehti

- omat tiedotteet ja tiedotuslehdet
- joka kotiin jaettavat joukkotiedotteet
- kaiutinautot (jos käytettävissä)
- puhelin
- lähetit
- joukkoliikenteen kaiutinkuulutukset
- tiedotustilaisuudet
- seinäkuulutukset
- koulujen, päiväkotien ym. laitosten kautta jaettavat tiedotteet (ml. Wilma-viestit).
- Internet
- sosiaalinen media
- sähköposti

Muut kanavat

Lisäksi viestinnässä muille viranomaisille ja yhteisöille käytetään hyväksi henkilökohtaisia tapaamisia (erityisesti siviili- ja sotilasviranomaisten yhteistoiminta);

- yhteispalaverit
- yhteisinfot
- viestiyhteydet
- yhteydenpito naapurikuntien kanssa
- sosiaalinen media

Tietojen hankinta ja turvaaminen

Johtopaikkojen viestintä turvataan käyttämällä järjestelmiä, jotka eivät ole suuresti riippuvaisia sähkönsaannista. Salassa pidettävät tiedot toimitetaan saajalle sinetöidyissä kuorissa lähettien avulla.

Viestinnän ulkoiset rajoitukset

Viestinnässä otetaan huomioon valtiovallan antamat tiedotustoimintaa poikkeuksellisissa oloissa koskevat ohjeet ja määräykset. Sotilaallisiin tapahtumiin liittyvä viestittäminen hoidetaan yhteistyössä sotilasviranomaisten kanssa.

TOIMIALAKOHTAISET YLEISTARKENNUKSET

Pelastuslaitos

Laukaan kunnan alueella pelastustoimesta vastaa Keski-Suomen pelastuslaitos. Pelastuslaitoksen toiminta-alueeseen kuuluu koko Keski-Suomen maakunta. Alue on jaettu seitsemään toimialueeseen, Laukaan kuuluessa Jyvässeudun toiminta-alueeseen (Hankasalmi, Joutsa, Laukaa, Luhanka, Toivakka). Pelastuslaitoksella on Laukaassa kaksi paloasemaa; Laukaassa ja Lievestuoreella.

Poikkeusoloissa palokunnan yksiköitä voidaan liikutella koko maakunnan alueella tarpeen mukaan.

Rakenteellinen suojele

Rakennusten omistajilla on väestönsuojan rakentamisvelvollisuus uudisrakentamisen yhteydessä, mikäli rakennuksen kerrosala ylittää 1200 m².

Laukaan kunnassa on väestönsuojia 56 kpl (28.3.2011), joissa on tilaa noin 2489 henkilölle. Nämä suojat ovat asuinrakennuksissa sekä työpaikoilla ja tarkoitettu lähinnä niissä asuville ja työskenteleville. Yleisten väestönsuojien rakentamisvelvoitetta Laukaassa ei ole.

Tilapäissuojiksi sopivia tai helposti sellaiseksi kunnostettavia tiloja ei ole varsinaisesti kartoitettu. Näitä tiloja löytyy lähinnä vanhemmasta rakennuskannasta, missä on kellaritiloja.

Sosiaalipalvelut

Viranomaiset joutuvat kaikissa olosuhteissa vastaamaan niille kuuluvista tehtävistä. Tämän takia on tärkeää varautua normaaliaikaisen perusorganisaation avulla portaattomasti estämään ja hallitsemaan kaikenlaisia kriisitilanteita.

Sosiaalitoimen vastuulle kuuluvan väestönsuojelun ja pelastuspalveluun osallistumisen erityistehtävänä on huolehtia väestön ja huoltotehtävissä toimivien ruokahuollosta, majoittumisesta, vaatetuksesta ja osaltaan psykososiaalisista palveluista ja tiedottamisesta.

Huoltotoimenpiteitä mitoitettaessa varaudutaan järjestämään tilapäismajoitus, ruokahuolto, vaatetus, psykososiaalinen tuki ja muu väliaikainen huolto poikkeusoloissa väestömäärälle, joka vastaa vähintään 25 prosenttia kunnan asukasluvusta; Laukaassa tämä tarkoittaa noin 4725 henkilöä.

Lisäksi evakuointisuunnitteluun kuuluu väestön evakuointisuunnittelu sekä siirretyn väestön elinedellytysten turvaaminen sijoituskunnissa sekä evakuoiduilla alueilla niille mahdollisesti jäävien osalta. Sosiaalihuollon vastuulla evakuointisuunnittelussa on huolehtia sosiaalipalvelujen jatkuvuudesta ja elintarvikehuollosta.

Huoltotoiminnat eri tilanteisiin organisoidaan perustamalla huollon johtoryhmä, ruokahuoltoryhmät ja yleishuoltoryhmät suojelulohkoittain. Lisäksi varataan henkilöstö ruuanvalmistukseen ja jakeluun. Yleishuoltoryhmät vastaavat majoituksen, vaatetuksen, hygieniapalvelujen ja muun huollon järjestämisestä väestölle ja väestönsuojelun henkilöstölle sekä huolehtivat tarvittaessa pelastettavasta tai pelastetusta omaisuudesta. Huoltotoimien kokonaisjohtamisesta vastaa sosiaalijohtaja / huoltopäällikkö ja hän päättää kunkin tilanteen mukaan huoltotoimien organisoinnista sekä siitä, missä laajuudessa otetaan käyttöön ennalta sovittuja majoitus-, ruokailu- ja kuljetusjärjestelyjä. Ruokahuoltoa johtaa ruokapalvelupäällikkö ja muuta huoltoa johtaa yleishuoltoryhmien johtajaksi nimetty.

Terveyspalvelut

Terveyspalvelut laukaalaisille tuottaa Keski-Suomen sairaanhoitopiirin alainen liikelaitos, Keski-Suomen seututerveyskeskus.

Laukaan terveysasema vastaa normaaliaikana ja poikkeusoloissa perustason terveydenhuollosta. Laukaan kunta kuuluu Keski-Suomen sairaanhoitopiiriin. Lähin somaattinen laitos on 26 kilometrin päässä oleva Keski-Suomen keskussairaala. Psykiatrinen poliklinikka sijaitsee Laukaan kirkonkylän keskustassa virastotalossa.

Ympäristöterveydenhuollon järjestelyt poikkeusoloissa

Ympäristöterveydenhuollosta poikkeusoloissa Laukaan ja Konneveden kuntien ja Äänekosken kaupungin alueella vastaa ympäristöterveydenhuollon tuloksyksikkö.

Yleisen terveysturvallisuuden osalta poikkeusoloissa pyritään ihmisten terveydentilaa uhkaavien vaaratekijöiden poistamiseen ja/tai minimoimiseen. Tämä toteutetaan valvomalla ja tutkimalla elintarvikkeiden-, talousveden- ja ilmanlaatua. Merkittävä valvonta- ja ohjauskohde ovat myös asuin- ja kokoontumistilojen sekä jätehuollon järjestämisen terveydellisyyden ja turvallisuuden varmistaminen.

Eläinlääkintähuollossa toiminta keskitetään hyötyeläinten terveydenhoitoon, eläintenpidon terveydelliseen valvontaan, eläinkunnasta saatavien elintarvikkeiden laadunvalvontaan sekä tarttuvien tautien vastustamistyöhön (sekä eläimistä eläimiin, että eläimistä ihmisiin).

Laboratoriopalveluissa tukeudutaan Savo-Karjalan ympäristölaboratorion Kuopion toimipisteeseen. Toiminta sopeutetaan tilanteen mukaisesti käytettävissä oleviin henkilöstö- ja materiaalivarauksiin.

Ympäristöterveydenhuollon käytännönjärjestelyiden osalta on poikkeusoloja varten yksityiskohtainen Laukaan kunnan ympäristötoimen poikkeusoloja koskeva toimintasuunnitelma. Suunnitelma sisältää myös ympäristönsuojelun tiedot.

SUUNNITELMAN PÄIVITYS JA TOIMINTAVALMIUDEN YLLÄPITO

Kunnan valmiussuunnitelmaa tulee päivittää asianmukaisesti ja säännöllisesti. Lakimuutokset johtavat automaattisesti suunnitelman uuteen tarkasteluun. Henkilövaihdokset ja niiden osalta yhteystietojen muuttaminen on jatkuvaa toimintaa ja tulee sisällyttää kunnan normaaliin henkilötietopäivityksen prosessiin. Suunnitelman yhteystietojen keskittäminen yhteen paikkaan helpottaa päivitystyötä oleellisesti.

Kriisivalmiutta kehitetään ja ylläpidetään harjoittelemalla, ja tähän kiinnitetään huomiota tekemällä usein tapahtuvia pienimuotoisia harjoituksia harvojen suurten paikallisten, alueellisten ja valtakunnallisten harjoitusten lisäksi.

Valmiussuunnitelman päivitysvastuut ovat seuraavat:

- Yleinen osa (hallintojohtaja yhdessä kunnan johtoryhmän kanssa)
- Toimialakohtaiset suunnitelmat (palvelualuejohtajat tai yksikön esimies)

Valmiussuunnitelma tulee päivittää vähintään kahden vuoden välein.

LIITTEET

Tämä suunnitelma on osa Laukaan kunnan valmiussuunnitelmakokonaisuutta.
Liitteitä ovat:

- Liite 1:** Yhteystietoluettelo
- Liite 2:** Häiriötilanteiden organisaation kokoonpanot
- Liite 3:** Perusturvan valmiussuunnitelma
- Liite 3.1.:** Perusturvan valmiussuunnitelman liitteet
- Liite 4:** Teknisen toimen ja vesihuollon valmiussuunnitelma
- Liite 5:** Ympäristöterveyden valmiussuunnitelma
- Liite 6:** Sivistyspalveluiden valmiussuunnitelma
- Liite 7:** Kriisiviestintäsuunnitelma / Kriisiviestintäkaavio
- Liite 8:** Toimivaltalistaus häiriö- ja poikkeustapauksessa
- Liite 9:** Tietohallinnon varautuminen
- Liite 9.1:** Tietojärjestelmälistaus